

Zara Göransson Tosic
FörvaltningschefTrelleborgs kommun,
Arbetsmarknadsförvaltningen

Remissvar – DS 2021:27 - Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet

Sammanfattning innehåll DS 2021:27

DS 2021:27 innehåller vissa lagförslag med anledning av den reformerade arbetsmarknadspolitiken och innehåller förslag rörande inriktningen för en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet (kap. 3), sekretess och tystnadsplikt (kap. 4), uppgiftsskyldighet för leverantörer av insatser (kap. 5) och personuppgiftsbehandling (kap. 6).

I DS 2021:27 anges att Arbetsförmedlingen fortsatt ska ha myndighetsansvaret för arbetsmarknadspolitiken, men att matchande och rustande insatser i huvudsak ska utföras av fristående aktörer. En ny arbetsmarknadspolitisk insats, förmedlingsinsatser, ska införas och anskaffas från leverantörer med Arbetsförmedlingen som ansvarig myndighet.

I den reformerade verksamheten ska det fortsatt finnas en bredd av andra arbetsmarknadspolitiska insatser som utförs av fristående aktörer, t.ex. leverantörer, kommuner, arbetsgivare och idéburna aktörer, eller i Arbetsförmedlingens egen regi, liksom insatser som bedrivs i samverkan. Utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken lämnade förslag som bl.a. syftar till att förbättra förutsättningarna för kommuner att ingå olika typer av samarbeten med Arbetsförmedlingen. Betänkandet bereds i Regeringskansliet. Regeringens inriktning för hanteringen av förslagen är bl.a. att genomföra de förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna. Samtidigt avses de förslag som syftar till att underlätta för kommuner att vara utförare av arbetsmarknadspolitiska insatser åt Arbetsförmedlingen i konkurrens med privata aktörer inte att genomföras.

För att såväl Arbetsförmedlingen som leverantörerna ska kunna fullgöra sina respektive uppdrag på ett effektivt sätt när leverantörer i större utsträckning utför arbetsmarknadspolitiska insatser, behöver utbytet av information mellan Arbetsförmedlingen och leverantören kunna ske mer effektivt och DS 2021:27 innehåller därför lagförslag som ska möjliggöra effektivt informationsutbyte.

De lagförslag som anges i DS 2021:27 föreslås träda i kraft den 1 december 2022.

Sammanfattning arbetsmarknadsnämndens slutsatser

Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun anser att departementsskrivelsen innehåller för få förtydliganden. Mycket av det som rör inriktningen av den reformerade verksamheten anges redan tidigare i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020 och 2021. Trots skrivelserna i dessa regleringsbrev fungerar samarbetet runt den arbetssökande mycket otillfredsställande vilket innebär att individen hamnar i kläm och tiden i arbetslöshet blir längre än nödvändigt. Vad gäller detta måste det ske en skyndsam förbättring och tydliggörande kring roller och ansvar och Arbetsförmedlingen måste ta ansvar för att skapa samverkanstrukturer mellan fristående leverantörer, Arbetsförmedlingen och kommunerna.

Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborg menar vidare att kommuner måste få möjlighet att ingå överenskommelser med Arbetsförmedlingen runt arbetsmarknadsinsatser utan upphandlingsförfarande och med ersättning från staten.

Remissvar i helhet

Trelleborgs kommun har tagit del av Departementsskrivelsen 2021:27 ”Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet”.

Trelleborgs kommun ställer sig positiv till att utredningen fastslår att kommunerna både har kompetens och befogenheter att utföra uppgifter inom arbetsmarknadspolitiken. Trelleborgs kommun menar att kommunerna är bäst på att identifiera sina lokala och regionala behov och förutsättningar, har kunskap om medborgarnas behov och etablerade kontakter med näringslivet som gör att man kan agera snabbare. Kommunerna har också ansvar för den kommunala vuxenutbildningen som är en mycket viktig insats för de arbetssökande och är även en stor arbetsgivare. Sammantaget har kommunerna både möjligheter och incitament att lyckas med uppdraget. Detta var också en av anledningarna till att Trelleborgs kommun sommaren 2019 ansökte om att ta över ansvaret för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna lokalt. Trelleborgs kommun har också deltagit i referensgruppen för utredningen av kommunernas roll i den statliga arbetsmarknadspolitiken och bidragit med synpunkter under utredningens gång. Utöver de lagändringar som föreslås i denna promemoria och som har betydelse för reformeringen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten pågår beredning i Regeringskansliet av de lagförslag som utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken har lämnat i betänkandet ”Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna (SOU 2020:41)”. Trelleborgs kommun ställer sig positiv till detta och vill betona vikten av att det i beredningen förs en dialog med utbildningsdepartementet och socialdepartementet för att i den framtida arbetsmarknadspolitiken undvika regelkrockar och målkonflikter. Trelleborgs kommun hade dock förväntat sig att några av dessa klargöranden skulle göras i departementsskrivelsen, då det finns ett stort behov av tydliggöranden i frågan.

Vidare i departementsskrivelsen betonas samarbetet med kommunerna just utifrån dessa roller och även vikten av lokal närvaro och likvärdighet mellan kommunerna

hålls fram. Precis samma frågor har lyfts fram i Arbetsförmedlingens regleringsbrev både för 2020 och för 2021. Trots detta finns det idag stora problem inom just dessa områden. En undersökning som Skånes kommuner har gjort på området för att undersöka hur samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna fungerar visar att 26 av de 33 skånska kommunerna framhåller att samverkan på såväl strategisk nivå som individnivå, har utvecklats i fel riktning från 2019 till 2020. Vidare framgår tydligt att myndigheten inte maktat med att upprätthålla en likvärdig service gentemot vare sig individer eller kommuner. I dagsläget ifrågasätter många kommuner Arbetsförmedlingens förmåga att lösa de uppgifter som regleringsbrevet stadgar och det finns en uttalad oro för att detta kommer att innebära ökade kostnader för kommunerna, inte minst gällande individer som står långt från arbetsmarknaden, i många fall individer som både kommunerna och Arbetsförmedlingen ansvarar för.

Den samverkan som sker mellan kommuner och Arbetsförmedlingen sker ofta på övergripande nivå och utifrån Arbetsförmedlingens agenda.

Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun hade hoppats att departementsskrivelsen skulle tydliggöra roller, gränsdragning och struktur kopplat till samverkan, men kan inte utläsa detta i skrivelsen. I departementsskrivelsen står att det ska råda en likvärdighet, dock uppges inte vad denna likvärdighet innebär utan enbart vad den inte innebär. Det är också tydligt i skrivelsen att Arbetsförmedlingen ska ta ansvar för strukturerna för samverkan mellan kommun, privata leverantörer och Arbetsförmedling och att Arbetsförmedlingen har det fortsatta ansvaret. Kommunen har hittills inte sett Arbetsförmedlingen ta detta ansvar och det framgår inte heller hur det är tänkt att se ut framöver.

I departementsskrivelsen tydliggörs vidare att kommuner inte ska kunna konkurrera med privata aktörer. Samtidigt anges att kommunen har en viktig roll och att överenskommelser skulle kunna bli aktuella. I Trelleborgs kommun kommer det att finnas en mängd aktörer, ett 20-tal är redan klara och ytterligare ett 20-tal utreds. Med denna mängd aktörer ställer sig arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun frågande till vilka insatser som "blir över". Vad är önskvärt att kommunen bidrar med? Med denna stora mängd aktörer är det av största vikt att Arbetsförmedlingen tar sitt ansvar för att hålla ihop samverkan och sätter en struktur för hur denna ska gå till i praktiken. Det är också av vikt att det finns verksamhetssystem där information kan utbytas kring den enskildes planering och att samverkan inte bygger på att det är den enskilde som är bärare av informationen mellan de olika parterna eller att kommunen hänvisas till en myndighetstelefon med orimligt långa väntetider. Här måste en lösning presenteras för snabba och smidiga kontaktvägar för att samordna den arbetssökandes planering.

I departementsskrivelsen redovisas slutsatsen att reformeringen inte innebär förändringar av ansvarsfördelningen mellan stat och kommun och att de lagförslag som lämnas i promemorian inte bedöms medföra några konsekvenser för kommunerna. Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborgs kommun vill framhålla att den otydlighet som finns i departementsskrivelsen kommer att få konsekvenser för kommunerna. Vi befinner oss i ett helt nytt landskap med en mängd olika aktörer, med en Arbetsförmedling som tagit flera steg tillbaka och inte samverkar kring den enskilda individen och behovet av tydliggörande har aldrig varit större. Genom att

utelämna så mycket information i departementsskrivelsen ser Trelleborgs kommun att det kommer att uppstå konsekvenser både för kommunen och för dess invånare. Vidare blir det tydligt att Arbetsförmedlingen inte längre kommer att ägna sig åt arbetet med att förflytta arbetssökande ut i arbete eller vidare studier, utan att det framför allt är privata leverantörer som kommer att ägna sig åt detta.

Arbetsmarknadsnämnden i Trelleborg vill framhålla betydelsen av att ägna sig åt någonting för att bibehålla kompetensen kring området. I en framtid när Arbetsförmedlingen lagt ut hela sin rustande och matchande verksamhet på andra leverantörer framstår det som osannolikt att de kan behålla sin roll som experter på området och bistå med arbetsmarknadsanalyser och liknande. Det framstår som mer sannolikt att Arbetsförmedlingen ytterligare kommer att tappa sin lokala och regionala kännedom och förankring och genom detta tappa kompetens i vad kommunerna och regionerna behöver för att säkra kompetensförsörjningen, planera utbildningsutbud och vägleda ungdomar och arbetssökande vuxna i riktning mot bristyrken.

Vad gäller förslag till ändring i offentlighets- och sekretesslagstiftningen är dessa inte anpassade efter kommunernas framtida roll inom området. Enligt förslagen ska personliga uppgifter inom arbetspolitisk verksamhet antas vara offentliga till skillnad från nu när utgångsläget är sekretess och nivån av sekretess sänks generellt i förslagen. Det bör redan i dessa lagförslag belysas och tydliggöras hur samarbetet mellan kommun, stat och privata leverantörer ska fungera framöver för att förhålla sig till gällande lagstiftning framöver när kommunernas sekretessnivå består och inte anpassas efter dessa nya förutsättningar och roller. Hur detta ska se ut och fungera framöver utifrån de förslag som ges i skrivelsen är svårt att se.

Slutligen vill Trelleborgs kommun poängtera att reformeringen av Arbetsförmedlingen inte kommer att leda till de effekter som krävs i kommunerna, om inte kommunernas kompetens och insatser inom arbetsmarknadsområdet tas tillvara och tydliga strukturer för samverkan runt den arbetssökande presenteras och implementeras. Kommunerna har starka incitament att främja sysselsättningen i kommunen och hålla upp skattekraften och kommunernas utmaningar med allt fler barn och äldre och färre i arbetsför ålder kräver att skattemedel används effektivt och att de som kan jobba måste jobba. Vad gäller personer som uppstår ekonomiskt bistånd måste kommunerna få ett formellt ansvar och formella mandat att planera för individernas väg till egen försörjning, detta är vårt ansvar enligt Socialtjänstlagen. Kommunens breda verksamhet innebär också att vi kan tillhandahålla både sammansatta lösningar och anpassade insatser. Detta måste dock erkännas, formaliseras och finansieras och det behöver finnas tydliga samverkansstrukturer. Departementsskrivelsen ger ingen klarhet i detta.

Trelleborg, 2021-09-28

Lars G Olsson

Ordförande arbetsmarknadsnämnden

Zara Göransson Tosic

Förvaltningschef